

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระหว่างประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือนในตำบลแม่ทราย อำเภอวังยาง จังหวัดแพร่ จำนวน 218 คน โดยสุ่มจากหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมด 480 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยอาชีพ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดถูกนำมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จ SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลอาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรโดยคิดเป็นร้อยละ 61.5 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และรองลงมาคืออาชีพรับจ้าง โดยคิดเป็นร้อยละ 25.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
2. ข้อมูลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อตนเอง มีค่ารวมเฉลี่ย 2.06 อยู่ในระดับปานกลาง ต่อครอบครัวมีค่ารวมเฉลี่ย 2.18 อยู่ในระดับปานกลาง ต่อชุมชนค่ารวมเฉลี่ย 2.44 อยู่ในระดับมาก และคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งหมด มีค่ารวมเฉลี่ย 2.30 อยู่ในระดับมาก
3. ข้อมูลการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีค่ารวมเฉลี่ย 1.90 อยู่ในระดับปานกลาง

4. ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีค่ารวมเฉลี่ย 8.33 อยู่ในระดับมาก

5. ข้อมูลความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในขั้นตอนการคิดวางแผน และตัดสินใจ มีค่ารวมเฉลี่ย 2.31 อยู่ในระดับมาก ขั้นตอนการลงทุน มีค่ารวมเฉลี่ย 1.99 อยู่ในระดับปานกลาง ขั้นตอนการปฏิบัติมีค่ารวมเฉลี่ย 2.74 อยู่ในระดับมาก ขั้นตอนการติดตามประเมินผล มีค่ารวมเฉลี่ย 2.16 อยู่ในระดับปานกลาง และขั้นตอนการรับผลประโยชน์มีค่ารวมเฉลี่ย 2.71 อยู่ในระดับมาก ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมมีรวมค่าเฉลี่ย 2.31 อยู่ในระดับมาก

6. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันกับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6.1 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

6.2 ประชาชนที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

6.3 ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.4 ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลแม่ทราย อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานในการวิจัยได้ดังนี้

1. ประชาชนตำบลแม่ทรายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงบริบทของพื้นที่และสังคมของประชาชนในชุมชนแล้ว พื้นที่ตำบลแม่ทรายเป็นจุดศูนย์กลางในการที่จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวแห่งอื่น ๆ ของอำเภอร่องกวาง ได้สะดวกและมีสถานที่ที่เป็นจุดเด่น สามารถพัฒนาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ คือ อ่างเก็บน้ำที่มีทัศนียภาพที่สวยงามถึง 3 อ่างได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่ยางหลวง อ่างเก็บน้ำแม่ทราย และอ่างเก็บน้ำแม่หยวกนอกจากนี้ จุดเด่นอีกประการหนึ่งคือ ประชาชนในตำบลแม่ทรายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีกิจกรรมทางการเกษตรที่หลากหลายด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านและมีการปลูกมะขามหวานกันมาก ถ้ามีการพัฒนาให้ดีขึ้นน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนได้ และจุดสนใจอีกอย่างหนึ่งคือลักษณะการสร้างบ้านของประชาชนพบมีบ้านในตำบลแม่ทรายหลายหลังก่อสร้างโดยใช้เสาไม้ขนาดใหญ่และลักษณะบ้านสวยงามมาก ถ้าสามารถทำเป็นที่พักตามบ้านได้ก็จะเป็นจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวต้องพึงพอใจ นอกจากนี้ยังมีจุดเด่นในด้านวัฒนธรรมการเกษตร โดยเฉพาะการทำนาที่ถือว่าเป็นอาชีพที่มีความสำคัญมาก และควรค่าที่จะมีการรื้อฟื้น อนุรักษ์การทำนาแบบดั้งเดิมที่อาศัยและมีความผูกพันกับธรรมชาติ มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง การทำนาที่ยังคงอาศัยควายไถนา มีการลงแขกดำนา เกี่ยวข้าว หรือเก็บข้าวร่วมกัน รวมทั้งความเชื่อหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำนาที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจผู้คนให้เคารพธรรมชาติ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างมีความสุข หากพิจารณาถึงทางด้านสิทธิในการใช้ทรัพยากรของประชาชนแล้ว การที่ประชาชนตำบลแม่ทรายมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมากนั้น ประชาชนอาจจะต้องการสร้างพลังอำนาจ ให้แก่ชุมชนในการบริหารจัดการและควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน เนื่องจากประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ สร้างโอกาสและความเป็นไปได้ในกิจกรรมใหม่ ๆ ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าประชาชน คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนในระดับมาก ซึ่งเป็นประโยชน์ทางด้านการเพิ่มขึ้นของรายได้ การได้รับความรู้เพื่อช่วยใน การประกอบอาชีพ การทำให้คนในครอบครัวมี

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการฟื้นฟูอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่ของชุมชน การทำให้ หมู่บ้านมีสภาพน่าอยู่และมีการพัฒนาอ่างเก็บน้ำของหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษา ธรรมชาติ ประชาชนในหมู่บ้าน ยังใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้ ดังนั้น หากมีการพัฒนาหมู่บ้านให้มี กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงยินดีให้ความร่วมมือและเข้าร่วมมือในการจัดการซึ่งสอดคล้อง กับผลการศึกษาของ อำนาจ อนันตชัย (2526) ที่กล่าวว่า การที่คนเรามีความปรารถนาที่จะเข้าร่วมมือกับทำงานต่าง ๆ นั้น เนื่องจากมีความต้องการที่จะได้รับประโยชน์และสอดคล้อง กับผลการ ศึกษาของ ธวัช บุญจาทิกุล (2529) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านรางวัลตอบแทนเป็นปัจจัยผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาชนบท

2. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน ข้อที่ 1 ที่ว่า "ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน" สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรวรรณ พันธุ์เนตร (2541) ที่กล่าวว่าอาชีพ ของประชาชนที่แตกต่างกัน ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับ อาชีพทุกอาชีพ เช่น อาชีพเกษตรกรรมสามารถที่จะจัดกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวเกษตร โดย เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมสวนผลไม้ สวนผัก หรือแปลงไม้ตัดดอก ขายผลผลิต จึงทำให้เกิดรายได้ มีการจัดแสดงกิจกรรมทำนาแบบดั้งเดิมโดยใช้ควายไถนา การจัดบริการที่พักตามบ้าน การจัด บริการล่อเกวียน รับส่งนักท่องเที่ยว อาชีพค้าขายสามารถขายสินค้าให้นักท่องเที่ยวได้ อาชีพรับจ้างสามารถเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมทางด้านงานหัตถกรรมได้ การส่งเสริม วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นการร่วมพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้ เพราะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพต้องเกิดการประสานงาน เกื้อหนุนและมี ส่วนร่วมซึ่งกันและกัน ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนท้องถิ่นทุกสาขาอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรณา วงษ์วานิช (2539) ที่กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภท ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการทำการเกษตรที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ที่มีความหมายมีคุณค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ และนำชัย ทนุผล (2540) ได้ กล่าวว่าการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้ และเข้าใจในธรรมชาติ วัฒนธรรมการเกษตร อันเกิดจากภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ สัมผัสกับ ธรรมชาติและวัฒนธรรมการเกษตรบนพื้นที่จริงโดยยึดหลักแห่งการเคารพศักดิ์ศรีของระบบนิเวศ

เชื้ออำนาจประโยชน์และโอกาสทางเศรษฐกิจ พร้อมกับการพัฒนาการเกษตรแก่ชุมชน ท้องถิ่น สำหรับเหตุผลในการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ วัฒนธรรมการทำเกษตรที่เป็นวิถีชีวิต และเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมการเกษตรเฉพาะท้องถิ่น ในวัฒนธรรมการเกษตรนั้นประกอบด้วย กระบวนการผลิตและผลผลิตจากการเกษตร ซึ่งในแต่ละกระบวนการของแต่ละขั้นตอนการทำเกษตรนั้นมีหลายอย่าง เช่น ความเชื่อก่อนเริ่มทำการเกษตร อุปกรณ์ เครื่องมือ วิธีการทำ การเก็บเกี่ยว การดูแลรักษา การแปรรูปผลผลิต ขนบธรรมเนียมความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความหมายและมีคุณค่าอย่างลึกซึ้ง ที่มีการสืบทอดสิ่งต่าง ๆ จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าวัฒนธรรมการเกษตรเป็นอารยธรรมการเกษตรของไทย ที่ชาวต่างวัฒนธรรมไม่เคยเห็นมาก่อน ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นการก่อให้เกิดความรู้ และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกันทั้งปัจจุบันและอนาคต

3. ประชาชนที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐาน ข้อที่ 2 ที่ว่า "ประชาชนที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน" สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สรรเสริญ ทองสมนึก (2542) ที่กล่าวถึงการได้รับประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนว่า การได้รับประโยชน์จากป่ามีความสัมพันธ์โดยตรงกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน อย่างมีนัยสำคัญกว่าสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนตำบลแม่ทรายให้ความสำคัญกับบทบาทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเป็นประโยชน์ที่จะเกิดต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมีแรงผลักดันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหากกิจกรรมนั้น ๆ อำนวยผลกำไรให้กับประชาชนท้องถิ่นและคณะกรรมการของท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่สามารถดำเนินการในการควบคุมการเจริญเติบโตและการพัฒนาของท้องถิ่นตนเอง การเชื่อมโยงระหว่างผลกำไรไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จึงทำให้ประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับที่แตกต่างกัน

4. ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เป็นการยอมรับสมมุติฐาน ข้อที่ 3 ที่ว่า "ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน" เนื่องจากแหล่งข้อมูลข่าวสารทำให้ประชาชนตำบลแม่ทรายได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามความสนใจ โอกาส เวลา ความถี่ในการประชาสัมพันธ์จากชุมชน และภาครัฐมีผลต่อแรงจูงใจให้เกิดความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน

5. ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมุติฐาน ข้อที่ 4 ที่ว่า "ประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน" เนื่องจากระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช่ข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเกิดขึ้นกับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรวรรณ พันธุ์เนตร (2541) ที่ศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา กับความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่กล่าวว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเป็นเป้าหมายสำคัญ ได้รับการเน้นให้มีในกระบวนการท่องเที่ยวแนวใหม่ ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในองค์รวมของระบบสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ให้ความสำคัญ โดยจัดเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นครอบคลุมการมีส่วนร่วมขององค์กรอื่น ๆ ด้วย แต่ได้เน้นการให้ความสำคัญแก่ประชาชนท้องถิ่นในอันที่จะมีบทบาทในการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ประชาชนในชุมชนพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมาก เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นสามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการท่องเที่ยวระดับต่าง ๆ ได้ ความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกทุกคน ซึ่งมีความรัก ความหวงแหน พึ่งพิงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ ชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลาง

เชื่อมโยงระหว่าง หน่วยงานของรัฐกับชุมชนเองและระหว่างชุมชนกับเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยในส่วนของเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐจะอยู่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่จัดขึ้นโดยเอกชนหรือบริษัทท่องเที่ยว เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่าง ๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย การนำเสนอลูกค้าด้านวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่าง ๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน เมื่อพิจารณาตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมแล้วพบว่า ขั้นตอนการคิดวางแผนและตัดสินใจประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับปานกลางซึ่งในกระบวนการพัฒนานั้นควรเริ่มจากการคิดวางแผนและตัดสินใจของประชาชนเอง ดังนั้น หากจะพัฒนาตำบลแม่ทรายให้เกิดธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้คิดและตัดสินใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนมากยิ่งขึ้น
2. การใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อาจจะไม่สามารถครอบคลุมขอบเขตของเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ทั้งหมด ดังนั้นผลที่ได้ อาจมีความคลาดเคลื่อน ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ประชาชนและการจัดการบริหารองค์กรและการดำเนินธุรกิจชุมชนด้วย
3. จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนมากมี อาชีพเกษตรกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการทำเกษตรแบบธรรมชาติในพื้นที่ให้มากขึ้น โดยเฉพาะการทำสวนผลไม้ และการทำไม้ตัดดอก เพื่อเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งอาจจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศได้
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้มากขึ้น เพราะถึงแม้ประชาชนจะมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เน้นเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนเป็นหลัก ทำให้ผลการศึกษาที่ได้อาจอยู่ในขอบเขตจำกัดทางด้านปัจจัยที่ศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาศักยภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เช่น การพัฒนาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ในการจัดเป็นจุดเด่นในการบริการนักท่องเที่ยว
2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างเป็นรูปธรรม โดยการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีความรัก สามัคคี เรียนรู้ร่วมกันและคิดค้นวิธีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยผ่านกระบวนการ AIC ซึ่งเป็นเทคนิคในการเอาคนที่ทำงานร่วมกันทั้งหมด เข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีการดำเนินการใน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 A (Appreciation) คือ การทำให้ทุกคนยอมรับ และชื่นชมคนอื่น โดยไม่รู้สึกรังหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์ ในกระบวนการนี้ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกัน ขั้นตอนที่ 2 I (Influence) คือการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีมาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ที่จะบรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่มาประชุมได้อย่างดีที่สุด ขั้นตอนที่ 3 C (Control) คือการนำเอา วิธีการที่สำคัญนั้นมา ปฏิบัติการ อย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการ เป้าหมายอย่างไร ใครจะเป็นคนทำ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงกับตำบลแม่ทราย เพื่อเป็นการเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและสามารถจัดตั้งเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวของ อำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศต่อไป
4. ควรมีการศึกษาด้านการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดด้วย